

УДК 94(497.13)(497.15)“18“

DOI: <https://doi.org/10.22182/pr.7042021.14>

Прегледни рад

Дарио Кршић

Факултет политичких наука, Београд

УЛОГА ТЕОДОРА ПЛ. МИЛУТИНОВИЋА ВИШЊЕГОРСКОГ И КРАЈИШКИХ СРБА У ОСЛОБАЂАЊУ ДАЛМАЦИЈЕ, ДУБРОВНИКА И БОКЕ КОТОРСКЕ ОД НАПОЛЕОНОВЕ ВОЈСКЕ

Сажетак

Циљ овог рада је да се анализом садржаја одговарајуће литературе скрене пажња научној јавности на историјски значај ратоводствених подухвата Теодора пл. Милутиновића Вишњегорског и крајишких Срба, који су служили у Царско-краљевској војсци у биткама против Велике армије на подручју Далмације, Дубровника и Боке Которске 1813. и 1814. године. Истичу се, као и у претходном броју „Политичке ревије“, њихове војничке врлине и вештина ратовања током ослобађања Илирских провинција. У раду се посматрају и српско-француски односи током Наполеонових ратова, а укратко и ратни пут крајишника који су служили као официри и војници у Великој армији. Такође, промишља се и о политичким и етнографским консеквенцама ратовања Теодора пл. Милутиновића Вишњегорског и његових јединица на посматраном подручју, које су обликовале међе Аустријског Царства на крајњем југу монархије, а стицајем историјских околности и савремених граница Републике Хрватске.

Кључне речи: Теодор (Богдан) пл. Милутиновић Вишњегорски, крајишки Срби, Велика армија, Царско-краљевска војска, Рат шесте коалиције, Илирске провинције, опсада Задра, опсада Дубровника, опсада Котора

УВОД: СРПСКО-ФРАНЦУСКИ ОДНОСИ У ВРЕМЕ НАПОЛЕОНСКИХ РАТОВА

У претходном броју „Политичке ревије“ појашњена је, углавном с војноисторијског аспекта, истакнута улога Теодора пл. Милутиновића Вишњегорског, аустријског војсковође српског порекла, у борбама против Наполеонове Велике армије, с посебним освртом на битке у Рату шесте коалиције, до краја 1813. године. Скренута је пажња да су крајишки Срби, као борци и официри Царско-краљевске војске, у историографији сакривени под називима „Хорвата“ и хрватских и славонских регименти, тада показали изузетне војничке врлине и вештину ратовања на простору савремене Словеније и Хрватске, стекавши ванредне заслуге за њихово ослобођење. Но, историјска судбина је крајишнике у Илирским провинцијама приморала да служе и као официри и војници Наполеонове војске.

Француско-српски односи тога времена детерминисани су Наполеоновом „источном политиком“, која је почивала на страховима од руског присуства на Медитерану, али и на русофобији уопште. Морално, материјално и војнички, француски император помагао је Турску. По потписивању Пожунског мира, Француска од понижене Аустрије задобија Млетачку републику и њене прекоморске поседе – Истру, Далмацију и Боку Которску. Ипак, потоњу заузимају Руси и Црногорци, претећи Наполеоновим аспирацијама. Као одговор, француска војска 26. маја 1806. недозвољено улази на територију неутралне Дубровачке Републике, да би је и окупирали, а прокламацијом гувернера Илирских провинција Огиста Мармона (*Auguste Frédéric Louis Viesse de Marmont, duc de Raguse*) од 31. јануара 1808. године – заувек је укидају. Прикључују је Краљевини Италији, да би је накнадно издвојили, те с Истром, Далмацијом и словеначким земљама уврстили у Илирске провинције. Тако је „с појавом Француза започело (...) ново доба за латинске Србе“;¹ како се наводи у једном аустријском војном путопису (Pačić, Scherb 1846, 216).

О немилосрдним окршајима француских војника, а тиме и крајишника, с руско-црногорском коалицијом, као и са Србима из Србије, сведочи приличан број историјских врела. Двојезични

---

1 Српски карактер дубровачког залеђа, па и самог града, позната је још из средњовековних врела. Дубровчани су у првој половини X века плаћали српским владарима Травуније и Захумља данак од 36 златника. Ова се обавеза плаћања задржала све до средине XV столећа, а поред ње спомиње се још од средине XIII века и „светодмитарски“ или „српски доходак“, који је износио 2.000 перпера, а исплаћивао се до друге половине XV века српским владарима (Mitić 1988, 96).

„Краљски Далматин“ обавештава 18. октобра 1806. о великој победи француске војске над „непријатељима“ који су „претили Дубровнику“ и „острвима далматинским“. Према заробљеним руским војницима француско-крајишке јединице односиле су се хумано, „али нису учинили милост Црногорцима“ (Battara 1806, 114). Маршал Огист Мармон, „војвода од Дубровника“, у мемоарима наводи да је био велики пријатељ с босанским пашом. Међусобно су се даривали – паша њему „прелепе коње“, а он паши „стотине пушака и муниције“ с којом се „борио против Срба“ (Marmont 1857, 7). Главни задатак француске политике на Балкану био је да „Турску треба одржати, ојачати и употребити против Русије“ (Поповић 1933, 13). Заповедник српских чета на Дрини, Јаков Ненадовић, пише 2. јуна 1807. да турском војском командују француски официри, њих седамдесет и двоје, са дванаест „својих топова“ (65).²

Што се пак тиче крајишких Срба у Наполеоновој војсци, од којих су неки познатији официри споменути у прошлом броју „Политичке ревије“, занимљиви су подаци о њиховом дочеку у француским градовима у јеку припрема за поход на Русију. Наиме, Французи су допустили да се на улицама, уз католички, прослави и православни Божић, а певало се и „о Краљевићу Марку“ (Roksandić 1988, 285), што је био покушај да се Срби помало удаље од верности аустријској круни. Наиме, Наполеон је већ 1808. године потписао решење да се у Далмацији установи самостална српска епископија, конзисторијум и богословија о

2 У Првом српском устанку није постојала само тежња да се Србија ослободи од Турака, већ су и црногорског поглавара Петра I Петровића Његоша српски устаници молили: „...с леђа отуда на Босну ударите, да дижемо све што се честитим крестом крести, да устане и Босна и Херцеговина на общчеје свију Сербља избавленије (...) да живимо заједно и уједно како што нам Бог заповједа, који је нас у једну исту сербску кров улио и једним нас благочестијем просвјетио; тако да живимо и да будемо једна браћа, једно тјело, једно срце и једна душа и љубезни сограждани“ (Љушић 2004, 62). С друге стране, црногорски поглавар имао је жељу да искористи ово општествено превраћање и постави себе на чело стварања „словено-српскога царства“. Предлог „у име митрополига црногорског и целе Црне Горе“, упутио је почетком 1807. године преко архимандрита Симеона Ивковића руском цару, захтевајући: 1) да се Црној Гори присаједини Подгорица, Спуж, Жабљак, Бока Которска, Херцеговина, Дубровник и Далмација, како би се створило „словено-српско царство“; 2) титулу српског цара „присајединити титули Императора сверуског“; 3) за управљање царством именовати „президента“, родом Руса; 4) „вице-президент“ да буде црногорски митрополит, којему би се даровала титула руског кнеза и ранг државног саветника; 5) престоница царства да буде Дубровник; 6) уз цетињског митрополита, као његове намеснике, поставити још три архијереја: у Далмацији (Задру), Херцеговини (Требињу) и у Котору; 6) у та три места отворити семеништа или школе (богословије). У сврху наведенога, народ царства би своју веру и оданост заувек ставио под покровитељство Русије (Петров 1885, 220–221). Овај план никада није био прихваћен од руског цара, пре свега због односа с Аустријом.

државном трошку, што је након млетачке и аустријске политике унијаћења још од почетка 18. века, када је српска црква одузета испод власти пећке патријаршије, био значајан уступак. Ипак, како је коментарисао дубровачки кнез Лујо Вјоновић, „ни декрет из Сен Клуа, ни наименовање првог епископа (...) ни раздавање католичких цркава и капела новопризнатој православној цркви, ништа не беше кадро да угуши симпатије православних за Русију и Црну Гору“ (Vojnović 1908, 116).

Додуше, Французи су неке српске старешине послали назад у Илирске провинције, прибојавајући се да би могло доћи до издаје или дезертерства русофила, премда су неки од њих сматрани најбољим официрима „хрватских регименти“.³ Оваква одлука, на коју је скупина отпуштених уложила жалбу француском цару, не чуди због учесталог дезертирања крајишких војника, верске и војно-политичке повезаности Срба из Србије с Русима, сукоба француско-руских геополитичких интереса⁴, француске помоћи Турцима током Српске револуције, црногорско-руске коалиције која се борила против Француза на Јужном Јадрану, а и у руској војсци су се налазили истакнути високи официри и племићи српског порекла.⁵ Осим тога, беху то исти они борци који су Наполеоновим трупама 1805. године бранили продор из Италије у Далмацију. У њихову оданост непрестано се сумњало, јер су већ два и по века верно служили Хабзбурговце.

Суочени с тешким ратним околностима, преостали српски крајишници су се и у Инвазији на Русију те 1812. године борили изузетно храбро, о чему сведоче разни француски и други војни извори⁶, али неки су невољко прихватили борбу против истоверних

---

3 Хрватски историчар Драго Роксандић назива их „банијским официрима православне вјере“ (Roksandić 1988, 287).

4 После 1802. године руски цар Александар I Павлович мења свој однос према Наполеону. Починје да га доживљава као „амбициозног човека без скупупла, који иде за завојевањем највеће власти“, да би га у једном писму назвао и „најчувенијим тиранином које је историја дала“ (Поповић 1933, 7).

5 У Отаџбинском рату против Наполеона борили су се врсни официри и племићи српског порекла: генерал Михаил Андрејевић Милорадовић, гроф, један од најуспешнијих војсковођа под командом Кутузова (*Михаил Илларионович Голеницев-Кутузов*); генерал Петар Иванов Ивелић, гроф; генерал Марко Ивелић; генерал Илија Дука, барон; генерал Никола Прерадовић; генерал Иван Адамовић; генерал руске коњице Ђорђе Арсенијевић Емануел; генерал Федор Јаковљевић Мирковић и други.

6 Међу многобројним похвалама, издваја се једна коју је Наполеон упутио крајишницима („Хорватима“) током повлачења из Русије: „Јуче сам се својим очима осведочио у вашу храброст и верност. Стекли сте себи бесмртну славу, такође и част да вас убројим међу моје најбоље чете. За вашу, овог дана исказану верност и храброст, обећавам вам испунити све што ћете од мене праведно тражити (...) ја сам с вама задовољан, веома задовољан.“ (Stipić 1838, 32).

Руса.⁷ Малобројни преживели вратили су се на своја огњишта лета 1814, поново у служби Хабзбурговаца, у време када је Наполеон већ изгнан на острво Елбу. Повратак у домовину финансијски им је омогућио пруски генерал Тауенцијен (*Bogislav Friedrich Emanuel von Tauentzien*), а предводио их је мајор Михајло Ђујић.⁸ У Карловцу је изнурену војску 14. јула дочекао и угостио епископ Мојсије Миоковић. У Ђујићевом дневнику забележено је да је „преосветјени Господин ондешњи източне цркве Владика“ све офицере позвао на обед и сваког војника почастиио с „пола оке вина“, због чега је, у знак захвалности, мајор даровао цркви Карловачке митрополије војну заставу с којом су се вратили из ратних похода (Stipić 1838, 76). Од тог времена све више слаби ионако ровита оданост крајишника непобедивом француском цару, што ће се одразити на релативно лако ослобађање Хрватске, Далмације и Боке Которске.

ОПСАДА ЗАДРА И ОСЛОБАЂАЊЕ ДАЛМАЦИЈЕ

У чину генерал-мајора, Теодор пл. Милутиновић долази у Далмацију 17. новембра 1813. године, под заповедништво генерал-мајора Фрање Ксавера Томашића, како би учествовао у заузимању Задра. Након врло лаког продора у Хрватску, посебно због чињенице да трупе подмаршала Павла барона Радивојевића (*Paul Radivojevič, Freiherr*) нису наилазиле на организованији и снажнији отпор, услед „устрајне верности“ крајишника аустријској круни (Buczynski 2010, 244–245), следећи циљ напредовања била

7 У мемоарима потпоручника Александра Трбуховића (оцењен као „добар официр“), писаних у Петрињи, описана је препирка с једном руском старицом, која није крила свој презир према њему, официру предстраже састављене од Личана и Оточана, који су после француског повлачења из Москве запалили двор једног козака. Премда јој се добронамерно представио као „православни хришћанин“, прочитавши јој „Оченаш“ и „Символ вере“, зачуђена старица му је пркосно запретила да ће ипак завршити у Сибиру и „ходати до мрзлога мора“ (Terbuhović 1839, 30). На крају ове ратне згоде, Трбуховић закључује да је „баба право говорила за палату хетманову; јер ју баш ми Хорвати (...) запалисмо“ (30). Као што је већ појашњено у првом делу овог рада, бити „Хрват“ у то време, за већину крајишника је била географско-политичка одредница. Остати у православу већ је само по себи значило подвиг, јер ко год је желео напредовање у строго хијерархизованом крајишком друштву, могао је очекивати „у већини случајева отуђење од властите сродничке, завичајне и народне средине, неријетко и промјену вјере у случају православних“ (Roksandić 1988, 26).

8 Михајло Ђујић, официр и сведок догађаја, написао је дневник о ратном путу „хрватског Пука“, којег је с немачког превео Андрија Стипић и објавио у Загребу 1838. У овом делу аутор пише о тешким биткама, мноштву погинулих и одликаних крајишких војника православне и католичке вероисповести, а о страховитом повлачењу пред Русима вели: „Нема пера које би могло да опише наш ондашњи тужни удес; глад и сваковрсно страдање, зима, жалост!“ (Stipić 1838, 37).

је Далмација. Француске власти шириле су дезинформације о ратним успесима Наполеонове војске, како би охрабриле војнике и далматинско становништво, а до Томашића су стигле и вести да је Задар „утврђен као никада пре“ (246). Крајишка војска доста је пропатила и пре напада на град, пре свега због лоше опскрбе храном и временских неприлика. Брашно се добављало из Карловца, преко Госпића и Грачаца до пољске пекаре у Книну (након његовог заузимања), за што је требало и по 28 сати товарним коњима у „земљи у којој није било кола“, а хлеб би стизао до војника ужегао и расквашен због киша које су непрестано падале (Milutinovich 1839, 134). Ипак, није се очекивао значајнији отпор Француза због три разлога: 1) нејединства француске врховне команде (пошто нису имали претпостављеног команданта за читаву Далмацију, сваки заповедник бринуо се само за своју утврду); 2) устанка незадовољног становништва; 3) дезертирања већег броја крајишника (припадника „илирских батаљона“ – Личког, Огулинског и Слуњског, који су бројали 2.800 војника од укупно 6.040, распоређених у Задру, Шибенику, Каштел Новом, Хвару, Лопуду, Стону, Дубровнику, Котору, Будви и Перасту) (Buczynski 2010, 246–247). Према хрватском историчару Драги Роксандићу, који наводи извор с почетка августа 1813. године, у „посадној служби“ у Илирским покрајинама налазиле су се следеће крајишке пуковније: 2. батаљон Личке регименте који се налазио у Задру (23 официра, 1.153 подофицира и војника, 22 човека у болници), 2. батаљон Оточачке регименте који се налазио у Ријечи и околним острвима (18 официра, 1.139 подофицира и војника, 53 човека у болници), 1. батаљон Огулинске регименте у Боки (18 официра, 1.089 подофицира и војника, 28 људи у болници), 2. батаљон Слуњске регименте у Дубровнику (24 официра, 1.180 подофицира и војника, 7 људи у болници) (Roksandić 1988, 273). Управо је то био разлог да Далмација буде осуђена на брз пад; број бегунаца био је толико велик да су „хрватске пуковније“ престале практично да постоје већ крајем септембра 1813. године. Аустријанци су претпостављали да ће се од побуњених Далматинаца моћи организовати 22 чете (свака од по 120 војника), као и од домаћих „пандура“ и „оружника“, којих је било око 700 (Buczynski 2010, 248).

Напад на Далмацију отпочео је пре Милутиновићевог доласка, још 26. октобра, када је генерал Томашић с око 2.800 војника (батаљон Личке пуковније, батаљон Прве банске пуковније, пешадијски батаљон и један хусарски ескадрон Банске инсурекције), напао преко Грачаца с четири колоне, док је пета преко Св. Рока

кренула према Обровцу и придружила се главнини трупа. До 31. октобра пао је Книн, тако да су крајишници преко Островице и Бенковца наставили свој поход према Земунику и Бабиндубу, где су их дочекале 3. новембра њихове предстраже. Томашићеве снаге чиниле су тада пет чета личких крајишника, четири чете банских крајишника и два вода банских хусара с два топа, тј. свеукупно 1.600 војника (250). Према француским изворима, у Далмацији аустријска војска не би могла ништа више посебно да уради „без доласка у штаб, испред Задра, генерал-мајора Милутиновића, позваног да преузме команду над оперативним трупима и да служи по наређењу генерала Томашића“ (Weil 1902, 51).

Француској војсци у Задру, која је бројала 1.815 људи, од чега половина Личана, заповедник је био бригадни генерал Клод барон Роаз (*Claude Roize*). Највећи проблем представљали су му дезертери, а и унутар војног кадра постојала је „уротничка скупина“ (Buczynski 2010, 251). Према Фердинанду Танцику, Задар су држале снаге састављене од 900 војника 1. личког граничарског пука, 300 пешака 4. италијанског лаког пешадијског пука, 70 артиљераца, 17 лађа с 300 морнара, 2 чете по 150 војника и једна „елитна чета“ (Tancik 1964, 43). Аустријска војска блокирала је град 1. новембра, а од бегунаца и протераних уротника, сазнали су какво је стање у Задру, те да има доста крајишких официра који су одани Наполеону. Томашић је позвао Роаза на предају, уз претњу да ће град бити изложен разарајућем бомбардовању, што би проузроковало беспотребне војне и цивилне жртве. Наиме, у водама испред задарске утврде налазила се британска фрегата „Хавана“ с 34 топа и бриг „Визл“ са шеснаест топова. Међутим, француски генерал био је свестан да је добро утврђен и боље наоружан од коалиционих трупа, тако да је уместо предаје напао аустријску војску, при чему су обе стране претрпеле значајне губитке. Наступили су дани ојачавања артиљерије и прикупљања пребеглих крајишких добровољаца и „морлачких Срба“⁹, док су се остали Далматинци, од којих се такође очекивао отпор, врло слабо одазвали аустријским позивима, због чега се генерал Томашић жалио царским званичницима у Бечу како „ништа не чине, а доста коштају“ (Buczynski 2010, 255). Коначно, артиљеријски удар на Задар отпочео је 22. новембра. Након неколико дана жестоке борбе, генерал Роаз је због побуна и дезертерства постао сасвим неповерљив према бившим аустријским војницима и одлучио је

9 О Морлацима као делу српског народа писали су многи уважени етнографи и статистичари. Тако, француски етнограф и оријенталиста Ами Буе (Ami Boué), почетком 1840-их дели Србе, „нерачунајући на оне у Србији“, на Србе-Бошњаке, Србе-Морлаке, Црногорце, Србе-Хрваћане и на Србе-Арбанасе (Boué 1840, 8-9).

да пусти све личке крајишнике из града. Месец дана од почетка опсаде, ноћу 3. на 4. децембар, отпочела је још жешћа топовска канонада, која је трајала све до јутра, да би око поднева коначно била подигнута бела застава изнад задарске утврде. У случају да се Французи нису предали, била је спремна и последња, одлучујућа артиљеријска ватра, након чега би крајишници помоћу већ припремљених лестви, ушли у град преко зидина, уз дозволу за пљачкање у трајању од 48 сати (260). Коначно, у недељу 5. децембра, барон Роаз је потписао предају. Према Станиславу Шумарском, град су бранили Французи, Далматинци и „наши под Французима служећи граничари Хорвати, који како чују, да је ту Милутиновић са војском дошао, тако таки одлуче се од Француза, на јуриш поћу из града напоље, све Французе, који су им на супрот стали, потуку, и к нашим на поље изађу, зато сутра дан и град Зара предан буде“ (Шумарски 1843, 98). Као ратни заробљеник, генерал Роаз је с другим официрима пребачен бродом у Ријеку, док су војници уз крајишку пратњу такође спроведени до француске територије. Краљ Луј XVIII (*Louis XVIII*) прогласио га је Витезом од Сен Луја 16. маја 1814. У Задар су, у свечаној поворци, ушли батаљон крајишника с војном музиком, а иза њих су ујахали, у пратњи официра, генерал-мајор Томашић, генерал-мајор Милутиновић и британски капетан Џорџ Кадоган (*George Cadogan*), иза којих су ушле остале крајишке и британске морнаричке јединице. Тако је сва „горња Далмација“, првенствено заслугом српских крајишника¹⁰, пала у руке Аустрије, пошто су већ освојене друге јужније луке уз помоћ добровољаца и савезничке флоте. Освојени су: Шибеник, Сплит, Слано, Макарска, Стон, Цавтат, Херцег Нови, итд, а до 8. децембра пружан је отпор још у Клису, Кули Норинској, Дубровнику и Котору. Такође, у међувремену, још 27. октобра, генерал-мајор Томашић проглашен је за гувернера Далмације, објавивши да „се ништа не мења у постојећем уређењу покрајине, осим што се укидају неки порези“ (Roksandić 1988, 278).

Милутиновић је 12. децембра, с ескадроном и два крајишка батаљона (укупно 2.500 људи), из Задра кренуо у наступање ка Дубровнику. Преко Омиша напредовао је до Макарске, одакле се повукла француска посада у Кулу Норинску. У сплитској луци Милутиновић се укрцао на транспортни брод и отпловио за Груж, где га је сачекао британски поморски капетан Вилијам Хост (*William Hoste*)¹¹, а колоне његових јединица наставиле су да

---

10 О етничком саставу крајишких регименти подробније је писано у прошлом броју „Политичке ревије“.

11 Британски капетан Хост помогао је у освајању Сплита уз помоћ 35. пешадијског

се пробијају дуж обале, тешко проходним стазама, у неповољним временским условима.

У Боки су прилике биле неизвесније, што због аустро-британских противречја, што због утицаја и „треће силе“ – Русије, која је дејствовала посредством Црне Горе. Однос Британаца према Аустрији био је део њихових геополитичких тежњи на Медитерану, чији главни креатор је био британски представник у Бечу и Цариграду Роберт Адер (*Robert Adair*), дипломата задужен за посматрање ефеката Француске буржоаске револуције у Европи. Ипак, због опозиције према руским и турским интересима, Адер се залагао за аустријску доминацију на Јадрану. Британији је, наравно, одговарала и евидентна аустријска инфериорност наспрам властитих морнаричких снага. (Ćosić 1997, 57).

Делегати бокељских места окупили су се 10. новембра у Доброти, где је потписан споразум са Црногорцима, а формирана је и привремена влада под председавањем владике Петра I Петровића Његоша, у којој је било 9 Бокеља и 9 Црногораца. Православни чланови владе тајно су послали изасланика Саву Пламенца руском цару, с молбом да Бока Которска и Црна Гора постану руски протекторат. Католичка, бокељска страна, хтела је пак да се потчини аустријском цару (Тансић 1964, 46). Заповедник британских снага Хосте се стога нашао „у процепу између Црногораца, који су нудили помоћ, и већине проаустријски оријентисаних Бокеља, који су желели да избегну црногорску доминацију“ (Ćosić 1997, 58). На руски подстицај црногорске снаге су „изашле из неутралности“ 21. септембра 1813. и кренуле на Будву. Већ ноћу 22/23. септембра у граду је дошло до побуне крајишника Огулинске регименте. Убили су главнокомандујућег француског капетана и још неколико лица, опљачкали куће француских присташа, да би се на крају извукли из града, не пружајући помоћ црногорској војсци, која је без отпора заузела Будву истог дана, 23. септембра. Пред Херцег-Новим појавила се и британска морнарица 13. октобра. Дошло је и до побуна у Доброти, Прчњу, Перасту и Рисну, а ноћу 28/29. октобра 350 крајишника из Огулинске регименте, који су били у которској посади, разоружали су италијанске стражаре градских врата и напустили град с три трофејне француске заставе.

пука, а у савезу с црногорским снагама освајао је Котор, довлачећи бродске топове и минобачаче на положаје изнад тврђаве, да би сличну тактику користио и у опсади Дубровника.

ОПСАДА ДУБРОВНИКА

Почетком јануара (3/4. јануар) 1814. године Милутиновић је у име Аустрије, с 1. личким пуком, две чете 4. слуњског граничног пука, батаљоном устаника и ескадроном бандеријских хусара, из Гружа отпочео блокаду Дубровника.¹² Када је дошао 3. јануара, затекао је формиран „устанички штаб“ и мању британску јединицу, пред којима се изјаснио за *status quo*, „провизоријум до коначне одлуке о судбини града“ (Ćosić 1997, 57).

Наиме, као и у остатку Илирских покрајина, тако и у Дубровачкој покрајини¹³, након шестогодишње француске управе, део властеле је тежио обнови Републике. Чак и грађанство и сељаштво, које није прижељкивало повратак аристократске власти, било је незадовољно због уништених главних извора сопствене егзистенције (поморства и трговине), наметнутих пореза и регрутације, глади, оскудице и других тлака, тако да је устанак свих наведених слојева све више ескалирао и значајно је придонео капитулацији Француза. Главни актери прилично неорганизованог устанка међу властелом, били су: браћа Џиво и Јеро Натали, Франо и Пијерко Бона, те Влахо Брње Кабога. Од новембра, након што је у Цавтату подигнута застава Дубровачке Републике, сељаци су почели да организују устаничке јединице, добијајући муницију од Британаца (53-56). Према тврдњама кнеза Војновића, Дубровчанима је долазак Милутиновића био „ванредно непријатан“, јер су сматрали да је већина француске посаде већ била вољна да се преда, а и Дубровчани су свакако били спремни за устанак, те наставља: „Тако бисмо заузели нашу Државу без супарника и без поговора. Уосталом, Дубровчани су знали да један силни савезник с оружјем у руци није далеко од тога да буде и Господар“ (Voјnović 1908, 172–173).

Милутиновић је 16. јануара распоредио три батерије дуж обале, а затим сачекао помоћ савезничких поморских снага, које

---

12 Милутиновић је у међувремену послао две чете и пола ескадрона да заузму утврду Клис. Француске заробљенике је послао „као робље“ у Карловац, док је остале, који су „нашинци били“ отпустио кући. Споменути Слуњани пребегли су од Француза 2. јануара 1814. „лепо одевени и добро наоружани“ из Грахова (Шумарски 1843, 99).

13 Декретом од 15. априла 1811. разрађено је ново територијално-правно устројство Илирије, по којем се Дубровачка Покрајина (као једна од седам Илирских покрајина) састојала од подручја некадашње Дубровачке Републике с припадајућим острвима, подручја Боке Которске и острва Корчуле (три дистрикта, подељених на десет котара: Дубровник, Цавтаг, Котор, Херцег-Нови, Будва, Мљет, Слано, Пељешац, Корчула и Ластово). На том територију живело 71.907 становника (Ćosić 1997, 47) који су у већини етнографских дела до друге половине 19. века сматрани Србима или делом „српског племена“.

су већ увелико припремиле опкољавање града (Tancik 1964, 45; Nafziger, Gioannini 2002, 149).¹⁴ Крајишници су били већ прилично исцрпљени током заузимања Задра, одевени у различита, „врло слаба одела“, а овде су морали да поднесу велику зиму међу стенама, без дрва, сламе и кабаница, писао је Шумарски (Шумарски 1843, 99).

Француском војном посадом у Дубровнику заповедао је дивизијски генерал Жозеф де Монришар (*Joseph Hélié Désiré Perruquet de Montrichard*), са 700 војника из 4. италијанског лаког пешадијског пука, 50 људи из 4. слуњског граничарског пука, 400 војника Народне гарде, те неколико француских артиљераца и жандарма. Французи су као и у Задру, били најмање бројни, претежно артиљерци, с тим што су имали већи број топова – 165. Француски заповедник је послао део ових снага ноћу 20. на 21. јануар у напад на аустријске батерије, које је претходно опскрбио капетан Хост с 2 минобацача, 6 топова „од осамнаест фунти“ и 2 топа „од шест фунти“. Након што су одбили напад, крајишници су савладали и предстраже Народне гарде (Tancik 1964, 45; Roksandić 1988, 279). Мада су аустријске јединице 22. јануара покушале да заузму кључну тврђаву Империјал која је штитила Дубровник са северне стране, браниоци су их одбили, присиливши их да се повуку у Груж. Дана 21, 22. и 23. јануара британска артиљерија отпочела је гранатирање с 10 топова, тако да је надмоћ удружених аустро-британских снага приморала посаду Империјала да се 26. јануара повуче у Дубровник. Истог дана покренути су преговори и ноћу 28/29. јануара предаја града је завршена (Milutinovich 1839, 140). Војновић пак наводи да је капитулација потписана 27. јануара у Гружу. Генерал Монришар је обећао да ће 29. јануара у 10 сати ујутро предати град Аустријанцима и Британцима, а савезници су пристали да француски гарнизон изађе из Дубровника уз војне почасте и да без оружја буде превезен у Италију (Vojnović 1908, 194). У међувремену, побунили су се домицилни устаници, који су тражили да задрже власт и „стара права у земљи“, али Милутиновић то није допустио, већ је поставио најстарије племиће за градске чиновнике и прославио с Дубровчанима дан „овог срећног ослобођења“ (Шумарски 1843, 100). Наредио је да се скину заставе Велике Британије и Светог Влаха с Орланда, „и сама црно-жута застава залепрша (...) на тврђавама, на бедемима старога, измученога града“ (Vojnović 1908, 195).

14 Још фебруара 1813. Британци су запосели острва: Ластово, Мљет, Лопуд и Колочеп, а у јуну је освојен и Шипан, где су цивилну власт предали Јеру Наталију, а с њим се налазила и неколицина избеглих дубровачких племића. Французи су пружили отпор једино на Корчули, одакле су се 4. фебруара повукли на Пељешац (Čosić 1997, 54).

Заробљено је мноштво војне опреме, од чега и 163 топа, као и два топа „од 65 фунти“, поклони цара Карла V Хабзбуршког (*Charles V*) Дубровчанима из 1535. године. Уз дводневну пратњу Енглеза, француски гарнизон је 2. фебруара испловио за Италију (*Milutinovich* 1839, 142), чиме је завршена доминација Француске у Илирским провинцијама. Француски извори наводе да је Моришар „издржао до краја, упркос дезертерству дела својих трупа, упркос зле воље оних његових Хрвата који нису могли или нису смели да следе своје другове, упркос пребегу Народне гарде, упркос дводневној побуни становништва, упркос шест дана бомбардовања на које није могао да одговори“ (*Weil* 1902, 489). Генерал Монришар је 5. новембра исте године проглашен Витезом од Сен Луја.

СУКОБ ТЕОДОРА ПЛ. МИЛУТИНОВИЋА И ПЕТРА I ПЕТРОВИЋА ЊЕГОША: „ДА СЕ СРПСКА КРВ НЕ ПРОЛИВА“

Пре пада Дубровника, Милутиновић је од устаника, Бокелја и Црногораца затражио да распусте своје јединице и прикључе се аустријским трупама, што су они одбили да учине. Капетан Хост саопштио је Милутиновићу да ће освојити Котор с Црногорцима, а да ће му помоћи и да запоседне Дубровник. Према неким изворима, обећао је и црногорском поглавару да ће га подржати „да узме Албанију“¹⁵, о чему је обавештен и руски цар (*Шумарски* 1843, 99).

Милутиновић, следећи аустријске интересе, оставио је испод зидина Дубровника нешто војске, па је 5. јануара кренуо да заузме которску тврђаву, не знајући да су Црногорци већ запосели град од Француза (око 5.000 Црногораца освојили су сва утврђена места и „доњи део Албаније“). Пошто је Милутиновић имао само 700 војника, врло мало барута, без топова, покушао је да се послужи лукавошћу. Обратио се добронамерним тоном црногорском митрополиту Петру I и посаветовао га да не улази у сукоб са царевима („да се он са Цареви немрази“), нити да га присиљава „да с обадве стране српску крв пролива“, већ да му преда утврду. Владика му је одлучно одговорио да он не може своје „сурове Црногорце к покорности преклонити“, и да у Албанију аустријска војска нека не улази, док год он не добије очекивани одговор од руског и аустријског цара (100).

---

15 Млечани, који су од 14. века држали готово читаву источну обалу Јадрана, изгубили су крајем 15. века поседе у данашњој северној Албанији, након чега је појам Млетачке Албаније почео да се односи на поседе у Доњој Зети. Млечани су задржали поменути појам из политичких разлога, а он се временом проширио на Боку Которску и Грбаљ.

Котором је командовао бригадни генерал Жан Жозеф Готје (*Jean-Joseph Gauthier*), који је предао град Црногорцима 4. јануара 1814, да би се након размене заробљеника вратио у Француску, где је 20. августа 1814. проглашен Витезом од Сен Луја.

Након што је освојио Дубровник, Милутиновић постави страже око града и помеша своје крајишнике с дубровачким устаницима, те отпочне војне припреме у намери да заузме „читаву Албанију“. Наиме, 16. марта добио је обавештење да га очекује 2.000 војника испред Херцег Новог, који су одани Аустрији и нуде помоћ да се Бока Которска отме Црногорцима. Милутиновић тада крене с батаљоном 1. личког и четом 4. слуњског крајишког пука ка Херцег-Новом. Када је коначно стигао тамо, није га чекао ни један Бокел, већ само црногорска војска, која је заузела стратешке висове око града и минама натерала одред генерала Милутиновића у хитно повлачење (Танцик 1964, 46). Ови неуспеси су потакнули генерала Томашића да 17. априла објави рат Црногорцима, а послата су и додатна војна појачања у Дубровник.

Дана 3. јуна скупио је Милутиновић 3.600 војника с неколико лађа и топова у старом Дубровнику, већином крајишнике – Личане, Оточане, Слуњане, Банијце и тзв. „хорватску бандерију“. С овим трупама кренуо је у поход 7. јуна на црногорску војску, а морском страном послао је и бродове с осам чета војника. Пред зору, 8. јуна, дошао је пред Херцег-Нови. Путем је издао заповест претходници да се Црногорци на које наиђу похватају или протерају. Такође, наредио је да позадинци ударају у бубњеве, како би се створио утисак да иде велика војска. Пред градом послао је у напад Личане, који су јуришем преузели тврђаву у два сата после поноћи, нагнавши Црногорце у бег, а ухваћене Бокеле пустили су кућама. До касних подневних сати Милутиновић је окончао све активности које је морао да обави у заузетом граду, да би потом кренуо у даље освајање зацртаних аустријских линија. После три сата напредовања, његову претходницу из заседе („из каменитих стена“) нападе су јединице састављене од око 800 Црногораца и Бокелја (Шумарски 1843, 101), те започне тешка борба. Крајишници Слуњани, како тврди Шумарски, „добро их послуже и многе к земљи оборе“, да би их потом растерали бајонетима. Милутиновић тако уђе у Пераст, а грађани га пријазно дочекају. Овде он окупи поглаваре околних места, који су се заклели да ће се подложити „царској застави“ и на верност цару Аустрије, а крајишници врате заробљенике без казне кућама. Већ следећег дана, 9. јуна, Милутиновић је опколио Котор, али су се око града појавиле и црногорске трупе. Которани, заједно с приспелом војском, нападну

Царско-краљевску војску свим расположивим средствима, па и камењем. Милутиновић је био присиљен да тактички одступи, да би потом ударио свом расположивом силом и вратио браниоце назад у град. Потом је наредио да војска заузме стене изнад града, одакле је отворена ватра на градске прозоре. Том приликом крајишници су успели да заробе многе браниоце Котора, а у борби је страдало око 200 црногорских бораца. Због претрпљених губитака Петар I Петровић Његош покушао је да отпочне преговоре о стишавању ватре, али Милутиновић није прихватио његове предлоге, већ је наставио с гранатирањем. Напокон, дана 12. јуна, заповедио је црногорски поглавар својој војсци да напусти Котор и преда га Милутиновићу. У међувремену је и извесни мајор Дабовић, рођени Бокел, придобио велико поверење народа у Будви, преузео и тај град, тако да је отпочело примирје под аустријским условима (102).

Због ратних успеха у заузимању Далмације, Дубровника и Боке Которске, аустријски цар је одликовао неколицину официра „крстом Леополда“ (нем. *Österreichisch-kaiserlicher Leopold-Orden*), заслужне војнике златним и сребрним колајнама, а Милутиновића орденом Витеза великог крста (нем. *Großkreuz*) за „освојење Албаније“. Такође, унапређен је у „војног гувернера целе дубровачке и албанске земље“, где се показао и као одличан дипломата, који је с Црногорцима одржавао стабилан мир. Током лета дубровачки властелини, видевши да Аустрија нема намеру да им поврати самосталну републику, побуне се, али је за опомену Милутиновић окувао неколико њихових „госпара“ и немири су утихнули. Чак је и католичко свештенство, које је највише тежило да се обнови стара Дубровачка Република, писмено обећало да ће „мирни и покорни бити“. Исто тако, утишала се и буна у Котору, због чега је Милутиновић од цара Аустрије поново похваљен, да би 12. децембра 1815. добио и баронску титулу, са звањем „барона од Вишње Горе“ (*Freiherr von Weichselburg*). Постављен је 1816. године за бригадира у Карансебешу, потом у Сремској Митровици, да би 20. септембра 1830. био унапређен у подмаршала. Фебруара 1832. премештен је у Темишвар и „због слабости, болести и старости“ је пензионисан, да би 7. новембра 1836. године преминуо „по краткој болести“ у седамдесетој години живота (103).¹⁶

---

16 Према опису Шумарског, Теодор пл. Милутиновић је био средњег узраста, светлог лица и плавих очију, „паметоречив“, великодушан, хитар, стамен у свакој прилици, а у служби строг, праведан и неуморан. Волео је своје војнике, делио све тегобе, шалио се и старао очински о њима. Због тога је уживао велико поверење, тако да је могао са 500 момака „двапут више учинити, него други са више хиљада“ (Шумарски 1843, 104).

ПОЛИТИЧКЕ И ЕТНОГРАФСКЕ КОНСЕКВЕНЦЕ РАТНИХ ПОДУХВАТА ТЕОДОРА ПЛ. МИЛУТИНОВИЋА ВИШЊЕГОРСКОГ

Ако би се из аспекта савремене међународне политике разматрао ратоводствени учинак Теодора пл. Милутиновића и српских крајишника, како у борбама против Француза, али и против црногорско-бокелског савеза, стекао би се утисак да се он изразито негативно одразио на српске националне интересе у будућности. Стицајем историјских околности, највеће бенефиције од Милутиновићевих подухвата данас има Република Хрватска. Јужна граница Аустријског Царства, коју је са својим крајишницима утврдио, у великој мери поклапа се с међународном границом Хрватске, изузев Боке Которске која је прикључена након Другог светског рата Црној Гори.

Битно је истакнути да власти Дубровачке Републике никада нису потписале капитулацију нити се одрекле суверенитета, што је према правилима Бечке конференције значило право на њену обнову. Вешти аустријски дипломата Метерних (*Klemens von Metternich*) успео је да убеди савезнике како Аустрија треба да задржи окупирану територију, која је била суверена од 1358. до 1808. године.¹⁷ Било је то потпуно контрадикторно уговорима потписанима од стране аустријских владара из 1684. и 1772, којима се гарантује неповредивост територије и суверенитет Дубровачке Републике. Оно што ће остати од вишевековне трговачке државице, утопиће се у Краљевину Далмацију као Дубровачко војводство (*Herzogtum Ragusa*), а данас је тек једна од хрватских жупанија.

Надаље, чињеница је да су бројни крајишници и други Срби „пречани“, деловањем Конгрегације за ширење вере прихватили католичанство (неки су одувек били католици), што ће их постепено утопити у хрватски национални корпус, али у Милутиновићевом добу највећи број њих још увек је осећао припадност „српском племену“, негујући старе обичаје, језик и предања. Стога не чуди што се у Дубровнику јавио покрет католичких Срба, који је оставио приметан траг у српској науци и култури, посебно у књижевности и историографији. Међутим, како је јачала кнежевина Србија, а слабила аустријска царевина, страхови од српских буна и револуција које су претиле да расточе хаџбуршку империју, све више су расли. Бечки двор је приметио да само на српско-хрватским

¹⁷ Постојала су раздобиља када се Дубровник налазио под угарском или турском заштитом, односно неки аутори сматрају да је дубровачка држава била самостална али не и сасвим независна, јер је била вазално везана прво с Угарском, а потом с Турском (Mitić 1988, 18).

антагонизмима може одржати власт и утицај на јужнословенским подручјима и да се у односима Беча и Загребача крије кључ опстанка аустријске монархије. Покрећу се снажне противсрпске акције које су дале „ветар у леђа“ великохрватској идеји, ослоњеној на тзв. „хрватско државно и повијесно право“. Чувени дипломата Бењамин Калај (*Kállay Béni*) у једној својој преписци написао је да хрватско снажење „чим се оно дешава на штету Срба“, не може бити опасно по Аустрију и „све оно што би ишло у корист Хрватске и за нас би било добро“ (Крестић 1983, 183). Кроатизација католичких Срба, нарочито Шокаца и Буњеваца, поприма већи замах након Аустро-угарске и Хрватско-угарске нагодбе, али су последњи бедеми „католичког српства“ опстали управо на подручју Дубровника и Боке Которске, да би у наредним десетлећима и они били урушени.

Стога, Далмација данас и Далмација у Наполеоновим ратовима, етнографски посматрано, ни приближно нису исте провинције, премда оданост аустријској круни Милутиновића и његових крајишника, сасвим у духу времена, није била противсрпска. Осим тога, Србија те 1814. године није самостална држава; она се тек бори за своју независност у Српској револуцији, а Наполеон није показивао било какву наклоност према српским интересима, видећи у њима, као и друге западне силе, тек јачање Русије на Балкану. Срби „пречани“ су већ више векова били поданици хабзбуршке круне, стекли су различите привилегије као граничари, школовали се, снажили свој политички утицај и трговину. У деценијама које су следиле избориће се и за српску Војводину, у складу са царским привилегијама из 1691. године и правом Срба на аутономну територију у оквиру Хабзбуршке монархије.

На крају крајева, Шумарски истиче да је Милутиновић био „велики националиста“, да је „љубио свој род и веру“,¹⁸ па је и „синове своје добро васпитао и од српске лозе оженио“. У биографији о Милутиновићу он закључује: „О! Камо ли среће, да се наши могућни Срби на Милутиновића угледају и да своје синове или друге сродне у Инжењерској академији даду учити, тада би могли имати узданицу да ћемо и у будућности видети отмене Србе, као војсковође и генерале“ (Шумарски 1843, 105).

---

18 Забележено је да се Милутиновић у Дубровнику, након заузимања града и Боке Которске, састајао са Јеремијом Гагићем, секретарем Правитељствујућег совјета из Првог српског устанка и руским конзулом. Њих двојица би у јединој православној „малој дрвеној цркви“ у граду, често појали за време службе; „с једне стране руски чиновник Гагић, а с друге – ћесаров ђенерал Милутиновић: оба православни Срби!“ (Милићевић 1888, 90).

РЕФЕРЕНЦЕ

- Крестић, Василије Ђ. 1983. *Српско-хрватски односи и југословенска идеја: 1860–1873*. Београд: Народна књига.
- Љушић, Радош. 2004. *Устаничка Србија (1804–1815): Историјски извори*. Београд: Народна књига–Алфа.
- Петров, Андрей Николаевич. 1885. *Война Россіи съ Турціей 1806–1812 гг.* Том I, С. Петербургъ: Военная Типографія.
- Поповић, Петар И. 1933. *Француско-српски односи за време Првог устанка (Напоелон и Карађорђе)*. Београд: Задужбина Луке Ђеловића Требињца.
- Шумарски, Станислав отъ. 1843. „ПанѠеонъ Генераль Ф. М. Лайтнантъ Ѡеодоръ Милутиновичъ отъ Миловскій барон отъ Вайхселбургъ.“ У *Сербскій лъетописъ*. Часть Перва: 84–105.
- Battara, Antonio Luigi. 1806. „Kraglievstvo Italje.“ U *Il Regio Dalmata – Kraglski Dalmatin*. Broj 15: 113–120.
- Boué, Ami. 1840. *La Turquie D'Europe – Partie ethnologique*. Paris: Chez Arthus Bertrand.
- Buczynski, Alexander. 2010. „Tinjajući krajiški patriotizam i opsada Zadra 1813. godine.“ У *Povijesni prilozi*. Vol. 29: 235–282.
- Ćosić, Stjepan. 1997. „Dubrovnik u Ilirskim pokrajinama.“ U *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*. No. 35: 37–62.
- Marmont, Auguste Frédéric Louis Viesse de, duc de Raguse. 1857. *Mémoires du maréchal Marmont duc de Raguse: de 1792 a 1841*. Tome troisième. Paris: Perrotin.
- МиѠићевић, Милан Ђ. 1888. *Поменик знаменитих људи у српског народа новијега доба*. Београд: Издање Чупићеве задужбине.
- Milutinovich, Alexander Baron. 1839. „Lebensbeschreibung des k. k. Feldmarschall-Lieutenants Theodor Milutinovich von Milovsky, Freiherrn von Weichselburg.“ In *Oestreichische militärische Zeitschrift*. Zweites Heft. Erstes bis drittes Heft: 131–160.
- Mitić, Ilija. 1988. *Dubrovačka država u međunarodnoj zajednici (od 1358. do 1815)*. Zagreb: JAZU/Nakladni zavod Matice Hrvatske.
- Nafziger, George F., Gioannini, Marco. 2002. *The Defense of the Napoleonic Kingdom of Northern Italy, 1813–1814*. Westport: Praeger Publishers.
- Paić, Mojsije, F. E. von Scherb. 1846. *Cèrnagora (von Paić und Scherb)*. Agram: Gedruckt bei Franz Suppan, k. k. priv. Buchdrucker und Buchhändler.
- Roksandić, Drago. 1988. *Vojna Hrvatska – La Croatiae militaire*. Knjiga 1. Zagreb: Školska knjiga/Stvarnost.
- Stipić, Andria. 1838. *Dika i kod neprijatelja ili: kratko opisanje*

pripetjenjah u početku tretjega, kasnie pervoga horvatskoga Puka (Regimenta) od njegova predanja Francesom u god. 1809. do sretnjoga povratka pod žezlo Austriansko u god. 1814, prenešeno iz němačkoga rukopisa Andriom Stipićem, Ilirom iz Horvatske. Zagreb: Pritiskano kod Franje Župana.

Tancik, Ferdinand. 1964. „Ob 150-letnici vojnih operacij 1813–1814 v mejah Ilirskih provinc.“ *U Kronika: Časopis za slovensko krajevno zgodovino*. Letnik 12. Številka 1: 37–48.

Terbuhović, Aleksandar. 1839. „Domородni dopis.“ *U Danica ilirska*. Tečaj 5. Br. 8: 29–30.

Vojnović, Lujo. 1908. *Pad Dubrovnika*. Knjiga druga (1807–1815). Zagreb: pisac.

Weil, Maurice Henri. 1902. *Le prince Eugène et Murat, 1813–1814: opérations, militaires, négociations, diplomatiques*. Tome deuxieme. Paris: Albert Fontemoing.

Dario Kršić

Faculty of Political Science, Belgrade

**THE CONTRIBUTION OF THEODOR
MILUTINOVICH VON MILLOVSKY FREIHERR
VON WEICHSELBURG AND KRAJINA SERBS
IN LIBERATION OF DALMATIA, DUBROVNIK
AND THE BAY OF KOTOR
FROM NAPOLEON'S ARMY**

Resume

In the previous issue of „Political Review“, the significant contribution of Theodor Milutinovich von Millovsy, Freiherr von Weichselburg, the Austrian military leader of Serbian origin was explained, mainly from the military-historical aspect, in the battles against Napoleon's Grand Army, with special reference to the battles in the War of the Sixth Coalition in Slovenia, until the end of 1813. This paper describes the additional war successes of Theodor Milutinovich von Millovsy, Freiherr von Weichselburg and the troops of krajišniks in Dalmatia, Dubrovnik and the Bay of Kotor from November 1813 to the summer of 1814. Also, attention was drawn to the fact that the Krajina Serbs, as fighters and officers of the Imperial-Royal Army, were „hidden“ in historiography under the names of „Horvat“ and Croatian and Slavonian regiments. Also, the historical destiny forced the krajišniks in the Illyrian provinces to be loyal and victorious officers and soldiers of Napoleon's army, but mostly loyal to the Austrian crown, which was especially evident from September 1813, until the final defeat of the French army. Theodor Milutinovich von Millovsy, Freiherr von Weichselburg and the Krajina Serbs, together with the Dalmatian, Dubrovnik and the Bay of Kotor insurgents, including Serbs of the Catholic faith, as well as with the help of British naval forces, the conquest of Dalmatia, Dubrovnik and the Bay of Kotor (with islands), not only defined the borders of the Austrian Empire, but, due to a combination of historical circumstances, a large part of the borders of the modern Republic of Croatia. Therefore, this excellent officer, a Serb from Srem (Syrmia), does not deserve the status of a „historical marginal figure“ in the Napoleonic Wars in the Illyrian provinces, neither do the Krajina Serbs he led.

Keywords: Theodor (Bogdan) Milutinovich von Millovsy, Freiherr von Weichselburg, Krajina Serbs, Grand Army, Imperial-Royal Army, War of the Sixth Coalition, Illyrian provinces, siege of Zadar, siege of Dubrovnik, siege of Kotor

---

* Овај рад је примљен 1. новембра 2021. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 8. новембра 2021. године.